

Олеся Міненко

кандидат філологічних наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України

м. Черкаси

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ ТА ЇЇ МЕЖІ

У сучасних умовах питання про специфіку творчості як характерної особливості людського способу життєдіяльності набуває більшої актуальності у зв'язку з розмаїттям форм інтерпретації «продукту» художньої творчості, що обумовлено необхідністю тлумачення естетикохудожніх «кодів» культури, запропонованих

сучасним мистецтвом. «Традиційні» інтерпретаційні стратегії піддаються переосмисленню та трансформації, оскільки сучасний художній процес сформував та продовжує формувати нові засоби виразності, нову мову, «коди», що передбачають можливість їх «відкритого» прочитання.

Проблема «тлумачення» тексту набирає в сучасному літературознавстві все більше обертів. Саме тому науковці звертаються до герменевтики, екзегетики, інтерпретації, відкритої інтерпретації як шляхів розуміння текстів, методів їх «тлумачення» та пояснення. Перш за все, це пов'язано, з проблемою «прочитання» текстів постмодернізму, з властивою йому інтертекстуальністю, гіпертекстуальністю, цитатністю тощо. Розмаїття форм інтерпретацій об'єднується у відкритій інтерпретації, що вимагає комплексного дослідження.

За словами українського філософа С. Кримського, інтерпретація пов'язана з умовами реалізації абстрактних систем на певних об'єктах, і може розглядатися як форма «залучення» дослідних даних до абстрактного рівня логічних побудов у науці. Однак, «залучення» абстрактних наукових теорій до даних емпірії не завжди можливе в прямій формі, оскільки є багато теоретичних систем, так званих дедуктивних теорій, що потребують введення проміжного рівня уявлення їх змісту на абстрактних об'єктах, тобто такої ідеалізації реальності, в термінах яких можливий їх адекватний опис. Єдиний засіб зробити предметними абстрактні теорії - це застосувати семантичну інтерпретацію, яка пов'язана з встановленням абстрактних об'єктів теоретичних систем, а також емпіричну інтерпретацію.

Розглянемо детально особливості «семантичної» та «емпіричної» інтерпретації. Семантична інтерпретація «досліджує» зміст абстрактної теорії шляхом ізоморфного відображення, фіксованої у неї схеми (термінів і їх відношень), на предметну галузь іншої, більш конкретної, змістовної теорії, яка може виступати моделлю вихідної теоретичної системи. Семантичну інтерпретацію вважаємо найбільш близькою відкритою інтерпретацією, оскільки в основі семантичної інтерпретації лежить встановлення ізоморфізму елементів і відношень кількох систем, то природно, що теорію, яка інтерпретується, у більшості випадків можна

зіставити з цілим класом інших ізоморфних теорій, тобто завдати їй безліч моделей.

Художня інтерпретація передбачає єдність розуміння та вираження. «Вираження завжди основане на боротьбі, принципі неспівпадіння зовнішнього та внутрішнього (інтенція – та здійснення задуму). Завдяки цьому неспівпадінню і можливий процес смислопородження. ... Смысл, закладений автором, завдяки виразності, здатен постійно оживати в різних інтерпретаціях. Розуміння – джерело самоствердження людини в світі, вираження – зверненість до іншої свідомості...». На думку Є. Гуренко, умовами художньої інтерпретації є: 1) об'єкт, 2) посередник-інтерпретатор та 3) продукт виконавчої діяльності. З цим можна повністю погодитися, додавши, що цим трьома умовам відповідають три фази процесу художньої інтерпретації: 1) сприйняття об'єкту, 2) його осмислення інтерпретатором (розуміння), 3) створення мистецького твору «другого порядку» (тлумачення).

Для визначення типу художньої інтерпретації слід звернути увагу на декілька параметрів. До основних об'єктів художньої інтерпретації можна віднести: 1) первісні чи природні сюжети; 2) «первинні» твори мистецтва – беремо це поняття в лапки, оскільки поняття первинності визначити важко. Класифікація за засобом інтерпретації може бути застосована, коли об'єктом художнього тлумачення є первинний художній твір («першотвір»). У виконавчих видах мистецтва інтерпретація приймає форму виконання. Коли вихідним джерелом є літературний (або інший часо-просторовий чи просторовий) текст, інтерпретація зближується з поняттям перекладу. На нашу думку, художня інтерпретація не обмежується лише виконавчою діяльністю та перекладом (навіть у широкому смислі цього слова). Слід враховувати також інтерпретацію першоджерела в прихованій формі: у вигляді різного роду інтертекстуальних взаємодій.

Так чи інакше, основним задекларованим завданням інтерпретатора є ретрансляція, популяризація, пояснення та доповнення першоджерела, що виступає в якості самостійної цінності, з якою слід познайомити широкий загал. Однак, навіть при найбільш акуратному підході до джерела можливі комунікативні збої, в

основному у вигляді недостатнього розуміння тексту інтерпретатором, або у вигляді свідомого спрощення та не завжди виправданої модернізації першоджерела для потреб непідготовленої публіки. В деяких випадках подібні свідомі та несвідомі зміни приводять до появи нового твору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар С. В. Інтерпретація як реконструкція смислового змісту тексту (філософсько-естетичний аналіз) : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філос. наук : спец. : 09.00.08 – «Естетика» / С. В. Бондар. – К., 2003. – 15 с.
2. Колесник О. С. Художня інтерпретація як феномен культури : дис. ... доктора культурології : 26.00.01 / Олена Сергіївна Колесник. – К., 2015. – 389 с.
3. Мізіна Л. Б. Естетична інтерпретація історії мистецтва: сучасне бачення : Монографія. / Лариса Борисівна Мізіна. – Луганськ : Видавництво СНУ імені В. Даля, 2006. – 200 с.